

NIEUWSBRIEF DE GEELDERS

Per 1 januari 2021 beschikt ARK over ruim 225 hectare grond in Het Groene Woud. Deze verwierven we in het kader van het project Brabants Goud in Het Groene Woud. Een derde van deze hectares omvat gronden in en om De Geelders. Meest recente aankoop: 02.81.45 hectare aan de Groensteeg in Gemonde.

Versterking leembossen oostelijke zijde De Geelders via natuurontwikkeling Hooge Beek • BERT VERVOORT

GOB-SUBSIDIE VOOR NATUURONTWIKKELING HOOG BEEK

Het Groen Ontwikkefonds Brabant (GOB) keurde op 11 januari 2021 de subsidieaanvraag goed voor natuurontwikkeling op de Hooge Beek, in de oostelijke Geelders. Het gaat om zestien hectare voormalige agrarische grond, nabij de Beeksche Waterloop. De natuurwaarden zijn hier momenteel laag. Maar dankzij de ligging van de percelen ten opzichte van bestaande natuurgebieden zijn er volop kansen om de leembossen van De Geelders van hieruit te versterken. Met de nodige inrichtingsmaatregelen (aanplant van bomen, aanleg van moerasachtige situaties, inzet van extensief begrazingsbeheer) moet de Hooge Beek de ecologische en landschappelijke overgang gaan vormen tussen De Geelders en de bossen van het Elderbroek. Daarna kan die overgang zich verder uitbreiden, naar het nu nog geïsoleerd liggende Wijboschbroek. In Hooge Beek werken we samen met SBB, Waterschap De Dommel, Brabant Water, Staatsbosbeheer en de Margraff Stichting.

Voorjaarsflora in De Geelders • KEES BEEKMANS FOTOGRAFIE

ONTWERPWEDSTRIJD LEEMBOS

Bij de natuurontwikkeling in De Geelders zijn het normaal gesproken ARK-medewerkers die project- en inrichtingsplannen ontwikkelen. Voor één perceel (circa twaalf hectare) houden we dit voorjaar in samenwerking met kennisinstituut voor duurzaam bosbeheer **Probos** een ontwerpwedstrijd voor expertteams voor de realisatie van een toekomstbestendig en ecologisch waardevol leembos op het betreffende perceel. We willen namelijk ook de inzichten en kennis van andere deskundigen benutten. Enerzijds ter inspiratie, anderzijds om te ontdekken of er nieuwe manieren zijn om erfenissen uit het verleden op te lossen. Denk aan de fosfaten en resten van bestrijdingsmiddelen in de teeltlaag (de grondlaag waar de wortels van planten in groeien), vaak veroorzaakt door agrarisch gebruik. De experts die deelnemen, wordt gevraagd zich te verenigen in multidisciplinaire ontwerpteams. Binnenkort gaan de oproepen voor aanmelding de deur uit via pers, sociale media en andere communicatiekanalen.

'KIJK DIE RAVEN!'

Op 11 januari 2021 besloten twee (baltsende) raven vanaf grote hoogte een kijkje te nemen bij de beplantingswerkzaamheden in Savendonk, nabij de Savendonksestraat. Dirk Eijkemans wist ze op dit [filmpje](#) vast te leggen.

Raaf boven De Geelders • DIRK EIJKEMANS

PERSOONLIJK

MAAK KENNIS MET...

MARTIJN VAN DINTHER
(MIJNGEMEENTEDICHTBIJ)

Martijn van Dinther, adviseur Groen en Cultuurtechniek, neemt namens de gemeenten Boxtel en Sint-Michielsgestel (MijnGemeente-Dichtbij) deel aan het Geeldersberaad. Dat doet hij met plezier omdat De Geelders hem na aan het hart ligt. "Ik word heel blij van de natuurontwikkeling die hier plaatsvindt."

Van huis uit is Martijn ecooloog. "Het realiseren van robuuste natuurgebieden is nodig om urgente problemen rond klimaat en biodiversiteit het hoofd te bieden. Hiervoor staan natuurlijk al jaren allerlei plannen op papier. Denk aan de plannen voor de Ecologische Hoofd Structuur uit de jaren negentig van de vorige eeuw. Of het Natte Natuurparelbeleid dat ook al een jaar of vijftien oud is. Nu komen deze programma's 'om de hoek' voortvarend van de grond in De Geelders en daar word ik erg enthousiast van." Met zijn deelname aan het Geeldersberaad zit hij er dan ook bovenop. "Al zit ik daar natuurlijk niet alleen voor mijn persoonlijke plezier. Ik vertegenwoordig ook mijn gemeentes. Want ik kan de natuurontwikkelingsplannen wel prachtig vinden, we hebben nog steeds te maken met de omgeving, met inwoners, met bestemmingsplannen. Dus kennis delen, meepraten en meedenken is vanuit dat perspectief ook erg belangrijk. We leggen de inrichtingsmaatregelen als het ware langs de gemeentelijke meetlat: voldoen ze aan de voorwaarden zoals we die ooit in onze bestemmingsplannen hebben opgenomen? Zijn er bezwaren van omwonenden waarmee rekening moet worden gehouden? Deze prachtige ontwikkeling van ARK staat immers niet op zichzelf, maar is nauw verweven met alles wat De Geelders omringt."

Klokjesgentiaan • BERT VERVOORT

Frontaalaanzicht vrouwtje van oranje-blauw zwemmend geraamte met links twee waterlooien en rechts een cyclops • INGRID MARGRY

ZELDZAAM ORANJE-BLAUW ZWEMMEND GERAAMTE IN DE GEELDERS

Het oranje-blauw zwemmend geraamte ('Eubranchipus grubii') is een zeldzame kieuwpootkreeft. Het diertje behoort tot de oudste, levende soorten op aarde. Lang werd gedacht dat deze in Nederland was uitgestorven. Tot grote verrassing van onderzoekers is in 2020 een grote populatie aangetroffen in Het Groene Woud, vooral in de rabatten van De Geelders. Dit oude systeem van gegraven sloten om bossen te ontwateren, blijkt dus een ware schatkamer. Peter Glas, deltacommissaris en voormalig watergraaf van Waterschap De Dommel, wist in maart 2020 ter hoogte van de Savendonksestraat een exemplaar vast te leggen op dit [filmpje](#). Tip voor wie binnenkort een bezoekje brengt aan De Geelders: houd je ogen open, misschien spot je er zelf een. Een nat voorjaar biedt de grootste kans op waarneming, want dat zijn de ideale omstandigheden waaronder ze plots in groten getale tevoorschijn kunnen komen.

Meer weten over het oranje-blauw zwemmend geraamte in Het Groene Woud? Lees [hier](#) het onderzoek dat in 2020 is gepubliceerd in Nederlandse Faunistische Mededelingen.

Roofvogelpaal Savendonk • BART VAN GILS

BUIZERD NEEMT ROOFVOGELPAAL IN SAVENDONK IN GEBRUIK

De roofvogelpaal die ARK op 11 december in Savendonk plaatste, is in gebruik genomen door een buizerd. Dat blijkt uit een waarneming van Bart van Gils. De roofvogelpaal (geschikt voor roofvogels als buizerds, torenvalken en ook uilen) is zo'n vijf meter hoog en heeft aan de bovenzijde een horizontale, ronde zitstok met een diameter van drie tot vijf centimeter. De waargenomen buizerd jaagt vanaf de paal op prooien als muizen, mollen en konijnen.

Veldpoort De Voorste Batencamp aan de Schutstraat • BERT VERVOORT

DE HISTORIE ACHTER HET TOPONIEM VELDPOORT DE VOORSTE BATENCAMP

ARK maakt voor de afrastering en afscheiding van gebieden gebruik van veldpoorten. Op elke veldpoort vermelden we de oude veldnaam van het betreffende perceel. De veldpoort van de Voorste Batencamp in Savendonk is er zo een. Welke historie ligt er verborgen achter dit toponiem?

BOSKAMPEN

De Voorste Batencamp, ruim zes hectare groot, lag eeuwen geleden tegen de Schutstraat en toenmalige Hoogstraat (nu Savendonkseweg) aan. De grond hoorde bij een van de Kasterense kartuizerhoeven zoals het Groot Duijfhuis en de Slijkhoeve. In de nabijheid hiervan lag nóg een stuk grond dat exact even groot was: de Batencamp. Deze hoorde bij de kartuizerhoeve in Boxtel, aan de huidige Goorestraat, op Kleiner-Liempde. Zowel de Voorste Batencamp als de Batencamp waren boskampen, zoals alle kampen in De Geelders. Ze komen in de kartuizerarchieven vanaf de 16e eeuw terug als er hout werd verkocht. Beide kampen kwamen in 1683 in handen van Ewout Blanckaert. In het midden van de 19e eeuw vonden er ontginningen plaats; de toenmalige eigenaar Hendrikus Justinus van de Ven (1808-1875) liet op de Buitencamp bovendien een boerderij bouwen. Anno 2021 zijn beide kampen (de 'Buitenkamp') deels eigendom van ARK, deels van Staatsbosbeheer, met uitzondering van de voormalige boerderij.

AANPLANT INHEEMSE FLORASOORTEN OP SCHEMA

Oorspronkelijke inheemse flora zijn in Nederland zeldzaam. Dat maakt de loofbossen in Het Groene Woud, zoals die in De Geelders, extra bijzonder en tegelijkertijd kwetsbaar. Want inheemse soorten worden ook hier bedreigd in hun voortbestaan. Daarom werken we bij de ontwikkeling van de leembossen in De Geelders met inheems, autochtoon plantmateriaal. Sinds november 2020 wordt dit in Savendonk al volop aangeplant, onder meer door Dirk Eijkemans. "Het gaat om verschillende percelen in en om de Savendonksestraat", bevestigt hij. Het aanplanten gebeurt niet uit de losse pols "maar in bosplantsoenvorm: we planten authentieke strooisellaagsoorten aan met daartussen autochtone bomen van twee à drie meter. Denk aan zwarte populieren, schietwilgen en fladderiepen. Die zorgen met hun bladeren straks voor een snelle kroonsluiting en dus voor de benodigde schaduw."

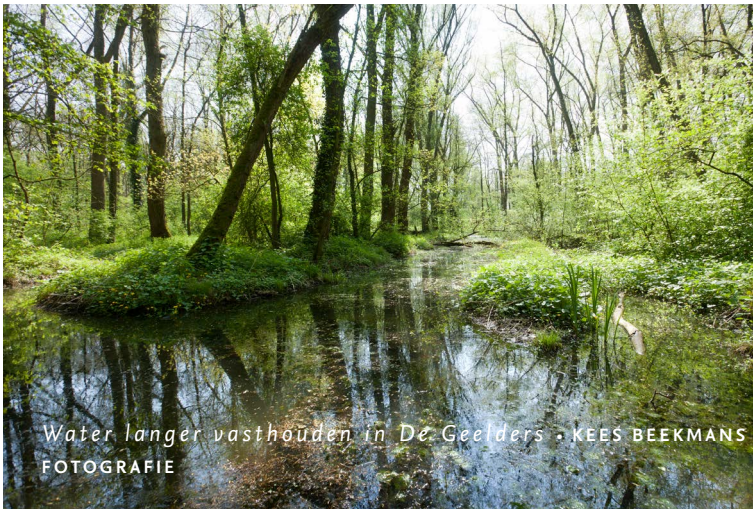
Plantwerkzaamheden in Savendonk door Dirk Eijkemans • BERT VERVOORT

IMPULS AAN BIODIVERSITEIT

De strooisellaagbeplanting bestaat onder meer uit hazelaar, zoete kers, lijsterbes en rode kornoelje. De snel verteerbare bladeren daarvan dragen bij aan een gezonde bodem. Dirk: "Schaduw en een gezonde bodem helpen om op deze voormalige landbouwpercelen bosontwikkeling op gang te brengen. Woekeraars zoals gras, brandnetel en distels verdwijnen, waardoor voorjaarsflora zoals speenkruid en slanke sleutelbloem weer de kans krijgt om te groeien en uit te breiden." Waardevol, omdat daarmee ook de biodiversiteit een impuls krijgt. Niet alleen het aantal inheemse soorten in een gebied neemt erdoor toe, ook de diversiteit aan genen binnen eenzelfde inheemse soort groeit. Verder is het waardevol voor het hele ecosysteem dankzij de vele soortencombinaties die ontstaan door het rijke bomen- en plantenassortiment. Soorten staan immers niet op zichzelf maar leven samen (symbiose). De aanplant verloopt voorspoedig, weet Dirk. "Het weer helpt daar ook aan mee: fris maar niet nat én geen bevroren grond." De beplantingsactiviteiten in Savendonk lopen voorlopig door tot eind februari 2021.

HYDROLOGISCH ONDERZOEK SAVENDONK AFGEROND

Onlangs is het hydrologisch onderzoek naar de waterhuishouding en bodemomstandigheden in Savendonk afgerond. Deze studie is belangrijk omdat we nu weten hoe de huidige situatie qua bodem en water in elkaar zit en welke maatregelen nodig zijn om natuur te herstellen. Zo weten we bijvoorbeeld waar de leemlaag ondiep is, waar die dieper in de grond ligt, waar we sloten moeten behouden voor de afwatering en waar ze eventueel gedempt kunnen worden. De resultaten geven ons ook handvatten om te bepalen hoe we kunnen voorkomen dat de maatregelen een negatief effect hebben op de omgeving. Deze kennis en alle andere bevindingen uit het onderzoek vormen onze basis voor behoud en herstel van de natuur. Daarmee staven we onze keuzes voor de herinrichting en voorkomen we 'natte voeten' waar we dat niet willen.

Water langer vasthouden in De Geelders - KEES BEEKMANS
 FOTOGRAFIE

NATTE NATUURPAREL

Doel van de herinrichting van Savendonk is om water langer vast te houden in het gebied, zodat de grondwaterstanden veel later in het jaar uitzakken dan nu het geval is. Dat geldt voor de hele Geelders: het gebied is door de provincie aangewezen als Natte Natuurparel. Daarmee kunnen hier maatregelen worden genomen om de bijzondere natuurwaarden te behouden en te herstellen. Dit is goed voor de ecologie en de biodiversiteit. Het hydrologisch onderzoek werd uitgevoerd in samenwerking met Waterschap De Dommel en is hier te vinden.

Biologische tarwe in mengteelt met veldboonen is een kansrijke mogelijkheid voor agrarisch gebruik ARK-percelen

ZLTO ZIET ANIMO GROEIEN VOOR NATUUR-INCLUSIEF BOEREN

De animo voor natuur-inclusief produceren neemt toe, zien ze bij ZLTO, de organisatie die in Brabant de belangen behartigt voor agrariërs. De ZLTO-commissie Dommel en Aa start binnenkort een pilot om deze bedrijfsactiviteit uit te gaan voeren, samen met elf agrariërs. ARK, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer zorgen (tijdelijk) voor grond.

ZEVENTIG HECTARE GROND

"De pilot doen we met elf ondernemers, maar we hebben al meer dan twintig geïnteresseerden voor deze manier van ondernemen", weet Wim Jennissen van ZLTO. "Dat is ook goed te verklaren: we hebben in de omgeving van Boxtel en Liempde veel agrarische bedrijven die nog volop actief zijn. We zoeken daarom naar nieuwe mogelijkheden om de wens voor meer natuur te combineren met de bedrijvigheid van deze ondernemers. Met een financieel potje van de provincie en medewerking van onder meer ARK kunnen we kijken hoe we dit succesvol van de grond kunnen laten komen." ARK heeft in De Geelders in 2021 in totaal bijna zeventig hectare grond beschikbaar voor duurzaam boeren. Het gaat om percelen waarvoor de plannen voor natuurontwikkeling voorlopig nog niet klaar zijn. Uitgangspunt is dat agrariërs hier een jaar gebruik van kunnen maken, op voorwaarde dat hun activiteiten winst opleveren voor de biodiversiteit.

Aanplant op de Gasthuiskamp in combinatie met dood hout • BERT VERVOORT

KRACHTENBUNDELING MET BRABANTS LANDSCHAP

Brabants Landschap is voor het grootste deel eigenaar van de Gasthuiskamp in het noordelijke deel van De Geelders. Binnen dit gebied verwierf ARK in het najaar van 2020 in totaal 3,7 hectare aan bouwlandpercelen. Sindsdien trekken we samen op om de percelen in dit deelgebied om te vormen tot natuur. Sjors de Kort, beheerder bij Brabants Landschap: “Elke hectare die we kunnen toevoegen aan het Natuurnetwerk Brabant helpt ons om kwetsbare en bijzondere natuur te behouden en te herstellen. De processen van verwerving en ook kavelruil zijn soms tijdrovend. ARK heeft die taak op zich genomen voor deze ruim drie hectare.”

GOEDE AFSTEMMING

De percelen zijn voor het gebied een belangrijke aanvulling, aldus Sjors, “want ook de Gasthuiskamp heeft last van ernstige verdroging. Zonder deze aankopen is hydrologisch herstel van onze natuurkern lastig uit te voeren.” Brabants Landschap dacht mee over de gewenste bostypen, de inheemse boomsoorten (zoals de fladderiep, haagbeuk en zoete kers) en de aanplant ervan op de ARK-gronden. “Tot slot hebben we onze gebieds- en terreinkennis met ARK gedeeld om de bostypen en hydrologische maatregelen goed op te nemen in het inrichtingsplan. Je zou kunnen zeggen dat een goede afstemming hier de sleutel is geweest voor de realisatie van nieuw leembos in de Gasthuiskamp.”

VRAGEN STAAT VRIJ!

Heeft u vragen, opmerkingen of suggesties? Mail ze naar ARK-projectleider Ger van den Oetelaar: ger.vandenoetelaar@ark.eu.

Deze nieuwsbrief is een initiatief van het Geeldersberaad, bestaande uit provincie Noord-Brabant, gemeente Sint-Michielsgestel, gemeente Boxtel, gemeente Meierijstad, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Bosgroep-Zuid, de Marggraff Stichting en ARK Natuurontwikkeling. Inmiddels lezen meer dan 500 geïnteresseerden de nieuwsbrief De Geelders. Wilt u deze nieuwsbrief niet meer ontvangen? U kunt zich afmelden onder vermelding van ‘Afmelden nieuwsbrief De Geelders’ via info@ark.eu